

การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สารเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์

ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

The Development of Critical Thinking on Economics of
Mathayomseksa 3 Students Using The Situation Process With
Yonisomanasikara Thinking

ณัฐชา ปันลายนาค

Nattacha Punlainak

มหาวิทยาลัยศิลปากร

Silpakorn University, Thailand

E-mail: Pae.natta@gmail.com

Received April 23, 2022; Revised September 18, 2023; Accepted September 19, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สารเศรษฐศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ที่เรียนรายวิชา ส 23103 สังคมศึกษา 6 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ ของหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศ และเรื่อง บทบาทของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ 2) แบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สารเศรษฐศาสตร์ โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโส

มนสิการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

คำสำคัญ: การคิดอย่างมีวิจารณญาณ; กระบวนการเผชิญสถานการณ์; วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

Abstract

The research objectives as follows 1) to compare the critical thinking before and after studying by using the situation process with Yonisomanasikara Thinking of Matthayomsuksa 3 students 2) to make a comparison between pretest and posttest learning achievement by using the situation process with Yonisomanasikara Thinking of Matthayomsuksa 3 students 3) to study students' opinion of using the situation process with Yonisomanasikara Thinking of Matthayomsuksa 3 students. The samples used in the study included is 40 Matthayomsuksa 3/2 students of Pranarai school Muang Lopburi Lopburi province under Lopburi Secondary Educational Service in second semester academic year 2020 from enroll Social studies 6 subject (S23103). The instrument in this research included 1) Lesson plan of Sufficiency Economy to Leading Country Development and The Role of the State to Leading Country Development 2) Cornell critical thinking test 3) The achievement test and 4) Questionnaire form on students 'opinion towards studying by using the situation process with Yonisomanasikara Thinking. The data were analyzed statistically using mean, standard deviation, t-test dependent and content Analysis. The research findings were as follows: 1) The critical thinking after using the situation process with Yonisomanasikara Thinking of Matthayomsuksa 3 student was significantly increased higher than before using at the .05 level. 2) The learning achievement after using the situation process with Yonisomanasikara Thinking of Matthayomsuksa 3 student was significantly increased higher than before using at the .05 level. 3) The overall students' opinion towards the studying by using the situation process with Yonisomanasikara Thinking was at a high level.

Keywords: Critical Thinking; The Situation Process; Yonisomanasikara Thinking

บทนำ

สภาพการณ์ในสังคมไทยปัจจุบันนั้น ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังขาดหลักการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล และขาดสติปัญญา เพื่อการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งจะเห็นได้จากสถานการณ์ในสังคมปัจจุบันที่เยาวชนใช้การแก้ไขปัญหาที่ยังปราศจากการคิดอย่างละเอียดรอบคอบ เมื่อได้เผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งสังคมโลกที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วได้ส่งผลให้การรับข้อมูลข่าวสารมีหลายช่องทาง แต่ปัญหาที่สำคัญนั้นคือ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้หลักของเหตุผลในการที่จะแยกแยะข้อมูล หรือ เปรียบเทียบข้อมูลของสถานการณ์ไม่ถูกต้อง จึงนำไปสู่การการถูกชักจูงและเกิดความหลงเชื่อคำบอกเล่าและสารสนเทศต่าง ๆ ได้ง่าย โดยปราศจากการอ่าน การค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ ขาดการไตร่ตรองที่ดี และมีเหตุผลอย่างเพียงพอ อีกทั้งครูผู้สอนภายในโรงเรียนส่วนใหญ่จากการสำรวจพบว่าเน้นไปทางด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย ซึ่งส่วนใหญ่ปราศจากสื่อการเรียนรู้ที่มาจากนอกห้องเรียน จึงทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนส่วนใหญ่ยังเป็นการเรียนรู้ที่อยู่ในวงแคบหรือจำกัดอยู่ในห้องเรียนโดยปริยาย การศึกษาในปัจจุบันนั้นถือว่าล้มเหลวโดยสิ้นเชิง เพราะเน้นเทคนิควิชาการมากเกินไป การอบรมสั่งสอนเพื่อพัฒนาความสามารถและประสิทธิภาพโดยปราศจากความเข้าใจชีวิตและกระบวนการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลรังแต่จะมีล้มเหลวมากขึ้น (กฤษณมูรติ, 2556) ซึ่งจัดได้ว่าผู้เรียนยังขาดทักษะของการเรียนรู้ที่สำคัญ นั่นคือ ความมีวิจารณญาณ ที่จะนำไปสู่การคิดและการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ปัญหาดังกล่าวนี้จากรายงานการประเมินตนเอง ด้านมาตรฐานของผู้เรียนที่มีความสามารถด้านการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน ของโรงเรียนพระนารายณ์ ปีการศึกษา 2561 โดยภาพรวมยังอยู่ในระดับของการประเมินที่ยังไม่มีความพึงพอใจ โดยผลการประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้ ระดับชั้น ม.1 ร้อยละ 98.52 ระดับชั้น ม.2 ร้อยละ 100.00 ระดับชั้น ม.3 ร้อยละ 86.84 ระดับชั้น ม.4 ร้อยละ 96.75 ระดับชั้น ม.5 ร้อยละ 99.60 และระดับชั้น ม.6 ร้อยละ 89.04 โดยค่าเป้าหมายของโรงเรียนต้องไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 90 และยังคงเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน จากผลการประเมินดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักว่าการศึกษาที่ถูกต้องนั้นไม่เพียงแต่การอ่านความรู้ในตำราอย่างเดียวนั้น หากยังต้องให้บรรลุทักษะความคิด เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา สถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง โดยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ถือเป็น การคิดวิเคราะห์ คิดแก้ไขปัญหาที่ยึดหลักของความคิด โดยพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ อย่างรอบคอบปราศจากการคาดเดา เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดต่อการตัดสินใจข้อมูลในการแก้ไขปัญหา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงถือว่าเป็นการคิดที่มีความยุติธรรม เพราะเป็นการฝึกฝนให้บุคคลตัดสินใจปัญหาโดยยึดหลักความจริงจากหลักฐานที่ได้พิสูจน์สอดคล้องกับแนวคิดของไพฑูรย์ สีนลาร์ตน์ (2554)

กระบวนการเผชิญสถานการณ์ถือเป็นกระบวนการสอนที่มุ่งหวังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีหลักในการแก้ไขปัญหาชีวิตได้เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความทุกข์ โดยต้องเรียนรู้ ฝึกหัด และมี

พื้นฐานด้านจิตใจที่จะสามารถเข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันได้ ส่วนวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ถือเป็นระบบการเรียนการสอนเน้นวิธีคิดตามแนวพุทธวิธีที่ฝึกฝนให้บุคคลได้รู้จักการคิด รู้จักพิจารณาไตร่ตรองควบคู่ไปกับการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ และการปฏิบัติ โดยการคิดแบบโยนิโสมนสิการนี้ คือ การคิดโดยแบบคาบ คัดอย่างมีระบบ และคิดอย่างถูกต้อง เพื่อให้ถึงแก่นของปัญหาได้

การจัดการเรียนการสอนจึงเชื่อมโยงให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงการใช้ชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม โดยเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน รวมทั้งการใช้ทักษะการคิดพิจารณาจากตัวอย่างสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง จุดหมายสำคัญอีกประการหนึ่งนั่นคือ ยังมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ใช้ทักษะต่าง ๆ ในสังคมที่จะช่วยสร้างเสริมเต็มเต็มประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญาความรู้ความคิด ความสามารถ อีกทั้งยังฝึกให้นักเรียนได้ใช้การคิดในการแก้ไขปัญหาอย่างมีหลักการ มีภาวะของความเป็นผู้นำ (วันเพ็ญ วรรณโกมล, 2542) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดพิจารณาอย่างมีประสิทธิภาพในการใช้หลักเหตุผล แก้ไขปัญหา นำไปสู่การตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ได้ ผู้วิจัยได้พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงสถานการณ์และวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ เป็นวิธีการสอนที่ใช้หลักการคิดในการไตร่ตรองเหตุผลจากสถานการณ์เรื่องราวต่าง ๆ นำไปสู่การพัฒนาการคิดตามแนวทางวิธีการแห่งปัญญาของหลักพระพุทธศาสนาเพื่อหาแนวทางที่ถูกต้องต่อการตัดสินใจไปสู่การปฏิบัติหรือแก้ไขปัญหาอย่างสมเหตุสมผล

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะนำกระบวนการดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทาง เพื่อให้ผู้เรียนได้มีผลสัมฤทธิ์และการคิดพิจารณาที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กระบวนการเชิงสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กระบวนการเชิงสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเชิงสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

สมมติฐานการวิจัย

1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเชิงสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาระเศรษฐศาสตร์ โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

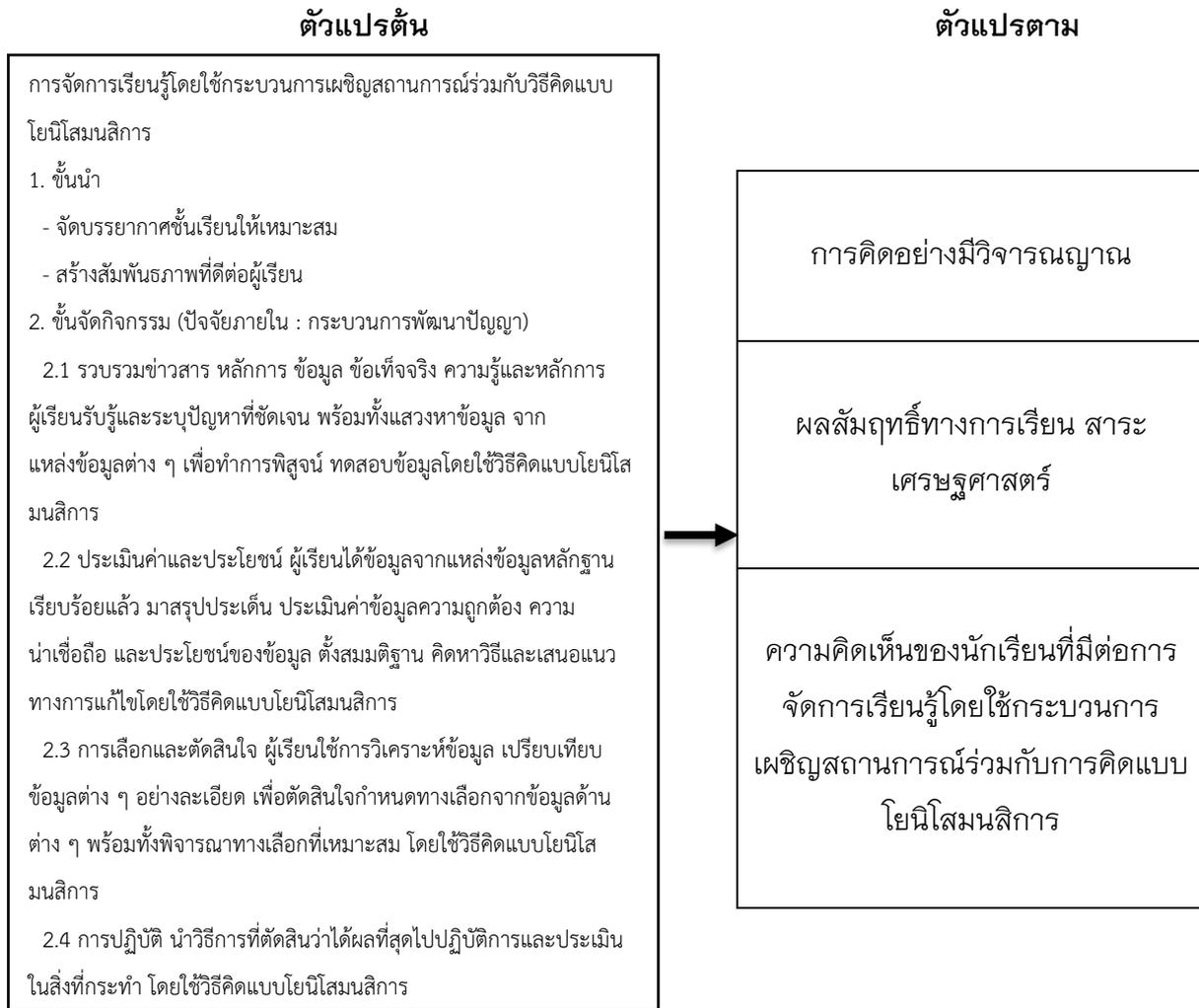
1. กระบวนการเผชิญสถานการณ์ ถือเป็นกระบวนการที่ฝึกหัดให้บุคคลได้เข้าใจและเรียนรู้ในความเป็นจริงของวิถีชีวิต พร้อมทั้งจะเผชิญต่อสถานการณ์ในความเป็นจริงและหาแนวทางแก้ปัญหาได้อย่างมีสติและใช้กระบวนการทางปัญญามาประกอบการคิด ตามแนวคิดของนักวิชาการจึงจัดกระบวนการเผชิญสถานการณ์เพื่อสามารถเสริมสร้างสมรรถภาพให้ผู้เรียนให้สามารถที่จะเผชิญสถานการณ์ ผจญต่อการต่อสู้ ผสมผสานวิธีการที่จะหาแนวทางแก้ไข และเผด็จในการปฏิบัติโดยนำขั้นตอนไปแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพ ซึ่งในกระบวนการเรียนการสอนของเผชิญสถานการณ์ได้ระบุขั้นตอนที่จะสามารถฝึกฝนให้ผู้เรียนได้ใช้วิธีการคิด การปฏิบัติ ตามแนวทางของการแก้ปัญหาที่นำวิธีคิดตามแบบพุทธธรรมเข้ามาประกอบใช้สามารถนำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ คือ 1) ขั้นการรวบรวมข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้และหลักการ 2) ขั้นการประเมินค่าและประโยชน์ 3) ขั้นการเลือกและตัดสินใจ 4) ขั้นการปฏิบัติ ซึ่งแต่ละขั้นตอนล้วนฝึกฝนให้ผู้เรียนได้ใช้การคิดอย่างมีเหตุผล การไตร่ตรอง การพิสูจน์ เพื่อฝึกฝนให้ผู้เรียนได้เป็นบุคคลที่รู้เท่าทันต่อสถานการณ์ โดยการนำวิธีคิดตามหลักพระพุทธศาสนาเข้ามาประกอบการใช้ความคิดในทุกขั้นตอน (สุมน อมรวิวัฒน์, 2542)

2. โยนิโสมนสิการ หมายถึง การคิดไว้ในใจโดยแยบคาย ตามหลักพระพุทธศาสนา โดยการคิดหาต้นเค้าหรือสาเหตุของสถานการณ์นั้น ๆ เพื่อไปใช้ในการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี ซึ่งต้องเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีแบบแผน และเป็นระบบ สามารถนำแนวทางที่ได้ค้นพบไปใช้ปฏิบัติในการแก้ไขได้อย่างสมเหตุสมผล

3. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ความสามารถในการคิด เพื่อพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผลในการตัดสินใจ เพื่อเลือกแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมประกอบการแก้ไขปัญหาหรือข้อมูลสถานการณ์ต่าง ๆ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการของนักวิชาการหลายท่าน ผู้วิจัยสามารถวางแผนและกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยอ้างถึง สุมน อมรวิวัฒน์ (2542) นำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามแบบแผนการวิจัยก่อนมีแบบแผนการวิจัยเชิงทดลอง (Pre-Experimental Design) แบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน (One Group Pretest – Posttest Design) โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการทดลอง ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้ ของหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศ และหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บทบาทของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ใช้เวลา

ทั้งหมด 15 ชั่วโมง (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (3) แบบทดสอบวัดการคิดอย่างมี
วิจารณญาณ และ (4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้
กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

1.2 ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิด
แบบโยนิโสมนสิการ ให้แก่นักเรียนกลุ่มทดลอง

2. ชั้นทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนด้วยตนเองตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
ได้ดำเนินการทดลองโดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่เตรียมไว้ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ใช้เวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 15 ชั่วโมง

2.2 การจัดช่วงเวลาในการเรียนแต่ละวัน จัดการเรียนการสอนตามตารางเรียนในชั่วโมงที่
เรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 6

2.3 เนื้อหาที่ใช้ทดลอง คือ เนื้อหาจากสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม
ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนพระนารายณ์ ในรายวิชา ส 23103
สังคมศึกษา 6 หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศ และหน่วยการเรียนรู้
เรื่อง บทบาทของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ

2.4 ดำเนินการทดลองสอน ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญ
สถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้สร้างขึ้น โดยทดลอง
5 สัปดาห์ ในระยะเวลา 15 ชั่วโมง

3 ชั้นหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการทดลองที่ใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้
ดำเนินการ ทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับนักเรียนกลุ่มทดลองและนำข้อมูลมาสรุปผลและอภิปราย
ผลการวิจัยตามลำดับ

- ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระนารายณ์ อำเภอเมือง
ลพบุรี จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา
2563 จำนวน 13 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 548 คน

- กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 40 คน
โรงเรียนพระนารายณ์ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ห้องเรียนเป็น
หน่วยสุ่มแล้ววิธีการจับสลาก

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน โดยผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิด
ในการวิจัยอ้างอิง สุมณ อมรวิวัฒน์ (2542) นำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้
ผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

ตารางที่ 1 ผลเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

การทดสอบการคิด อย่างมีวิจารณญาณ	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	40	24	8.00	1.88	-29.52	1.35
หลังเรียน	40	24	21.12	2.32		

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (\bar{X} = 21.12, S.D = 2.32) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน (\bar{X} = 8.00, S.D = 1.88)

ตอนที่ 2 คะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

การทดสอบการคิด อย่างมีวิจารณญาณ	คะแนน เต็ม	ก่อนเรียน				หลังเรียน			
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับที่	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ความสามารถในการกำหนดปัญหา	6	1.25	0.43	ต่ำ	1	2.85	0.35	สูง	1
2. ความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือและตัดสินใจข้อมูล	6	0.90	0.44	ต่ำ	4	2.57	0.50	สูง	3
3. ความสามารถในการรับรู้ การกำหนดและเลือกสมมติฐาน	6	1.00	0.32	ต่ำ	3	2.47	0.50	ปานกลาง	4
4. ความสามารถในการตัดสินใจและลงข้อสรุปสมมติฐานอย่างถูกต้องสมเหตุสมผล	6	1.12	0.46	ต่ำ	2	2.64	0.48	สูง	2
เฉลี่ยรวมแต่ละด้าน		0.85	0.41	ต่ำ		2.09	0.46	ปานกลาง	

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่าคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.09, S.D = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านความสามารถในการกำหนดปัญหา (\bar{X} = 2.85, S.D = 0.35) ด้านความสามารถในการทดสอบและลงข้อสรุปสมมติฐานอย่างถูกต้องและสมเหตุสมผล (\bar{X} = 2.64, S.D = 0.48) ด้านความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือและตัดสินข้อมูล (\bar{X} = 2.57, S.D = 0.50) และด้านความสามารถในการกำหนดและเลือกสมมติฐาน (\bar{X} = 2.47, S.D = 0.50)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	40	30	11.87	2.93	25.82	1.93
หลังเรียน	40	30	20.35	1.77		

จากที่ตารางที่ 3 สรุปได้ว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (\bar{X} = 20.35, S.D = 1.77) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน (\bar{X} = 11.87, S.D = 2.93)

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

จากผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (\bar{X} = 4.42, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านบรรยากาศการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมากเป็นลำดับที่หนึ่ง (\bar{X} = 4.51, S.D. = 0.51) รองลงมาได้แก่ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ (\bar{X} = 4.42, S.D. = 0.57) และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมากเป็นลำดับสุดท้าย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการสามารถสรุปอภิปรายผล ดังนี้

1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้เป็นเพราะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ใช้ทักษะความคิดในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล จากการนำหลักการคิดวิเคราะห์ มาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่กำลังเผชิญนำไปสู่การอภิปราย แสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล ผู้วิจัยได้พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการพัฒนาแต่ละด้าน จะพัฒนาผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ทั้งนี้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการแต่ละขั้นตอนสามารถสนับสนุนให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ประกอบด้วย 1) ด้านความสามารถในการกำหนดปัญหา ผู้วิจัยได้นำขั้นของการรวบรวมข่าวสารข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการ เข้ามาประกอบการจัดการเรียนรู้ โดยขั้นตอนนี้เน้นให้ผู้เรียนต้องเผชิญสถานการณ์จากข้อมูล ข่าวสาร เพื่อฝึกฝนให้เป็นผู้รับสารด้วยการใช้กระบวนการคิดมาประกอบกับการสืบค้นและตรวจสอบ พร้อมทั้งระบุสาระสำคัญและสาเหตุของเนื้อหาสถานการณ์ต่าง ๆ ในการคิดพิจารณาไตร่ตรองข้อมูลที่ได้รับมา และทำการคัดสรรข้อมูลที่เกิดประโยชน์สูงสุด ขั้นตอนนี้สามารถบรรลุองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านความสามารถในการกำหนดปัญหาได้โดยผู้เรียนสามารถระบุสาระสำคัญและสาเหตุของปัญหาได้อย่างชัดเจน 2) ด้านความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือและตัดสินข้อมูล ด้านนี้ผู้วิจัยได้นำขั้นของการประเมินคุณค่าและประโยชน์ เข้ามาประกอบการจัดการเรียนรู้ โดยขั้นตอนดังกล่าวเน้นให้ผู้เรียนนำข้อมูลที่สืบค้นมาพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือ ประโยชน์ และโทษของข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาที่ได้เผชิญ ขั้นตอนดังกล่าวผู้เรียนบรรลุเป้าหมายได้ โดยสามารถระบุข้อมูลที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา ผ่านการคิดพิจารณาไตร่ตรองถึงความน่าเชื่อถืออย่างมีเหตุผล 3) ด้านความสามารถในการรับรู้ กำหนดและเลือกสมมติฐาน ด้านนี้ผู้วิจัยได้นำขั้นการเลือกและตัดสินใจเข้ามาประกอบการจัดการเรียนรู้ โดยขั้นตอนนี้เน้นให้ผู้เรียนได้เลือกและตัดสินใจนำวิธีการแก้ไขปัญหาที่ได้ผ่านการคัดสรรมาใช้ ซึ่งผู้เรียนถือว่าวิธีการที่เลือกนั้นเป็นวิธีการที่ดีที่สุด และเหมาะสมที่สุดในการแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลในการตัดสินใจเลือกได้อย่างชัดเจน ขั้นตอนนี้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ โดยผู้เรียนสามารถระบุสมมติฐานที่ดีที่สุด ในการแก้ไขปัญหาได้ พร้อมทั้งระบุเหตุผลในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาได้ 4) ด้านความสามารถในการตัดสินใจและลงข้อสรุปสมมติฐานอย่างถูกต้อง สมเหตุสมผล ด้านนี้ผู้วิจัยได้นำขั้นการปฏิบัติเข้ามาประกอบการจัดการเรียนรู้ โดยขั้นตอนนี้

เน้นให้ผู้เรียนนำวิธีการแก้ไขปัญหาที่ได้ทำการเลือกตัดสินใจแล้วมาใช้ในการปฏิบัติจริง ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ในรูปแบบของการแสดงความคิดเห็น อภิปราย หรือแสดงบทบาทสมมติ ขั้นตอนนี้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ โดยผู้เรียนได้ทำการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งใช้ในการแสดงวิธีการปฏิบัติในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งลงข้อสรุปถึงวิธีการที่นำไปใช้โดยการอธิบายอย่างมีเหตุผล จากที่กล่าวมานั้น กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการในแต่ละขั้นมีความสอดคล้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการพัฒนาความคิดเพื่อพิจารณาไตร่ตรองถึงแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551) ที่กล่าวว่า การคิดของวิจารณญาณ คือ การไตร่ตรอง สังเกต สืบหาข้อมูลให้มีความรอบคอบและละเอียดนำไปสู่การลงมือปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม ในการศึกษา การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ภัยด้านพบว่าด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการกำหนดปัญหา เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถรับรู้สถานการณ์ ผ่านจากการอ่าน การฟัง และนำข้อมูลมาตีความเพื่อจับใจความสำคัญของสถานการณ์นั้นๆ ได้ อาจเป็นเพราะผู้เรียนมีความชำนาญในด้านการจับใจความสาระสำคัญอยู่ก่อนแล้ว อีกทั้งผู้เรียนมีความชำนาญในด้านการคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานตั้งแต่ต้น ซึ่งจากผลการประเมินอ่านคิดวิเคราะห์ และเขียนของผู้เรียนโดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับที่ดีขึ้น ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความสามารถในการรับรู้ กำหนด และเลือกสมมติฐาน เนื่องจากเนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บทบาทของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศบางประเด็นยังเป็นเรื่อง que ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังไม่เคยเผชิญสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน จึงทำให้การคาดคะเนสมมติฐานของผู้เรียนในประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหายังไม่มีความชัดเจน จึงส่งผลให้ผู้เรียนกำหนดสมมติฐานในประเด็นดังกล่าวมีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีการทบทวนบทเรียนและสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกการกำหนดสมมติฐานเพิ่มเติมในเนื้อหาอื่นมากขึ้น

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนใช้กระบวนการคิดแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผลจากสถานการณ์ที่ตนเองกำลังเผชิญในชีวิตประจำวัน โดยแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรมผู้วิจัยได้นำวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนร่วมด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้ 1. ขั้นการจัดกิจกรรม 1.1) ขั้นรวบรวมข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา ของบทเรียน จากภาพประกอบ บทความ ข่าว หรือวิดีโอต่าง ๆ ที่ครูนำมาเผยแพร่ให้ผู้เรียนได้รับชม จากนั้นผู้เรียนจึงทำการศึกษาถึงประเด็นเพื่อหาสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว ร่วมกันระดมความคิดหาแนวทางแก้ไขปัญหา และแนวทางป้องกัน พร้อมทั้งวิเคราะห์ผลกระทบที่อันจะเกิดขึ้นใน

อนาคต ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวเป็นการใช้สืบค้นข้อมูลร่วมกับการใช้หลักการคิดวิเคราะห์ที่สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหา 1.2) ขั้นตอนประเมินคุณค่าและประโยชน์ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนทำการแยกประเด็นข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาใช้ประกอบการแก้ไขปัญหา ออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่เกิดประโยชน์สูงสุดและเห็นผลได้ชัดเจนที่สุด และประเด็นที่เกิดประโยชน์น้อยที่สุดและเกิดผลกระทบภายหลัง ซึ่งการแยกประเด็นดังกล่าวข้างต้นนั้นต้องอาศัยการใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ร่วมกับการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาประกอบการตัดสินใจเพื่อลงมือแก้ไขปัญหาให้เกิดผลสำเร็จ 1.3) ขั้นตอนการเลือกและตัดสินใจ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนทำการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ที่เป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุด และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมทั้งร่วมกันอภิปรายถึงประเด็นการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมที่สุด อีกทั้งร่วมอภิปรายถึงวิธีการแก้ไขปัญหาที่ไม่เกิดประโยชน์และส่งผลกระทบต่อผู้สอนได้รับฟัง 1.4) ขั้นตอนการปฏิบัติ เป็นขั้นตอนการสรุปเนื้อหาจากบทเรียนที่ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ เป็นการอภิปรายของผู้เรียนให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนและผู้สอนได้รับฟัง เผยแพร่ในรูปแบบของการแสดงแผนผังความคิดให้เพื่อนร่วมชั้นและผู้สอนได้รับชม ซึ่งในขั้นตอนนี้ได้มีการฝึกพัฒนาการคิดอย่างวิจารณ์ญาณ 2. ขั้นสรุป เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนและครูร่วมกันสรุปเนื้อหาจากบทเรียนร่วมกันจากการอภิปรายผล หรือการเขียนสรุปบทเรียน รวมทั้งเป็นขั้นที่ผู้เรียนทำใบงานท้ายบทเรียน โดยผู้สอนให้ผู้เรียนได้มีการลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมในใบงานที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถในการกำหนดปัญหา 2) ความสามารถในการพิจารณาและคำแนะนำเชื่อถือของข้อมูล 3) ความสามารถในการรับรู้ กำหนดและเลือกสมมติฐาน 4) ความสามารถในการตัดสินใจและลงข้อสรุปสมมติฐานอย่างถูกต้อง สมเหตุสมผล ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สูงขึ้น

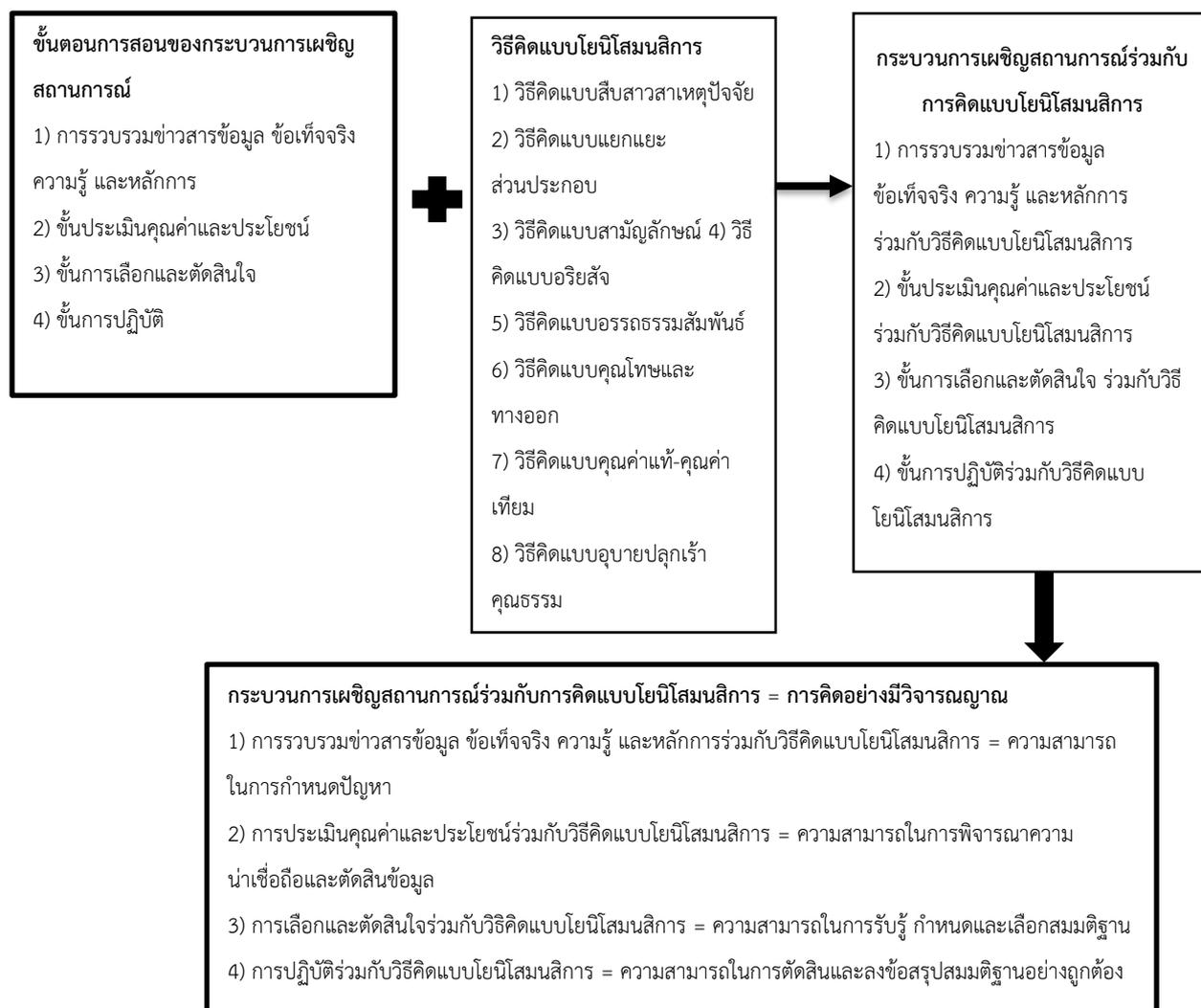
3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับแรก คือ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ นักเรียนมีความเห็นว่า การจัดการกระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการถือเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความสุขในการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน และถือเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ใหม่จากการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษานิพนธ์ ทศวัฒน์ (2542) ที่กล่าวโดยสรุปว่า กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทางสังคมศึกษา ถือเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน ระดมความคิด ใช้การแสดงความคิดเห็นอย่างเหตุผล รวมทั้งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ส่วนในด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ นักเรียนมีความเห็นว่ากระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการได้ฝึกฝนให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่รู้เท่าทันปัญหา เพื่อสามารถแก้ไขได้อย่างมีสติ อีกทั้งยังเป็นกระบวนการสอนที่

ฝึกฝนให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดให้มีเหตุผล มีประโยชน์ สามารถวิเคราะห์ และสังเคราะห์ปัญหาได้ และทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้จากการได้ฝึกทักษะการค้นหาคำตอบจากข้อมูลสารสนเทศ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากเนื้อหาบางประเด็นที่ผู้วิจัยนำมาจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนอาจจะเป็นเนื้อหาที่ค่อนข้างยากพอสมควรต่อการฝึกตั้งสมมติฐานของผู้เรียน จึงทำให้การจัดกิจกรรม

เมื่อกล่าวโดยภาพรวมแล้วก็จัดว่ากระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการเป็นการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจสำหรับนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยสังเกตได้จากบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกันสืบค้นข้อมูล การแสดงความคิดเห็นจากการร่วมกันอภิปรายย่อยในกลุ่มของตนเอง รู้จักการคิดวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบมาแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล จึงนำไปสู่การพัฒนาปัญญาที่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้ภาพรวมของระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมาก

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับการคิดแบบโยนิโสมนสิการ

สรุป

จากกรอบแนวคิดสามารถสรุปได้ว่ากระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ จากทั้ง 2 แนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกันนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่มีความสอดคล้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ถือเป็นแนวคิดที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการใช้กระบวนการคิดเพื่อแก้ไขปัญหาให้เกิดประสิทธิผล เมื่อได้เผชิญกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการที่ผู้วิจัยจัดตามขั้นตอนนั้นส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละบุคคล โดยใช้หลักความมีเหตุผล ดังนั้นครูจึงต้องใช้คำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการพัฒนาการคิดและส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเต็มตามศักยภาพ

2. จากการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการนั้น หากครูต้องการนำไปใช้ ครูจำเป็นต้องเลือกเรื่องให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้มากพอ และเป็นเรื่องที่มีความเหมาะสมต่อพื้นฐานความคิดของผู้เรียน และมีแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถสืบค้นและหาคำตอบได้ เพื่อให้การเรียนมีประสิทธิภาพ

3. จากการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการนั้น หากครูต้องการนำไปใช้ ครูจะต้องให้นักเรียนทำความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งสมมติฐาน และการฝึกจำแนกข้อมูลจากการคิดอย่างมีเหตุผล เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเพื่อศึกษาผลการใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ระดับมัธยมศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2. ควรมีการทำวิจัยเพื่อศึกษาผลการใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สาระศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณมูรติ. (2556). *การศึกษาและสาระสำคัญของชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- นิ่มนวล ทศวิวัฒน์. (2542). *หน่วยที่ 1-7 ครูสังคัมศึกษาแนวใหม่*. เอกสารประกอบการเรียนการสอน คณะศึกษาศาสตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). *การพัฒนาการคิด*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วน จำกัด 9119 เทคนิคพรินต์ติ้ง.
- โรงเรียนพระนารายณ์. (2561). *รายงานประจำปี โรงเรียนพระนารายณ์ ปีการศึกษา 2561*. (อัตสำเนา).
- โรงเรียนพระนารายณ์. (2563). *รายงานประจำปี โรงเรียนพระนารายณ์ ปีการศึกษา 2563*. (อัตสำเนา).
- วันเพ็ญ วรรณโกมล. (2542). *การสอนสังคัมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2541). *การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ*. กรุงเทพฯ: โอเดียร์สโตร์.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2542). *การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2550). *คิดตามนัยแห่งพุทธธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.